

Baba Basra Sources 77

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף לו עמוד א

(עז) הנהו עיזי דאכלן חושלא בנהרדעא. אתא מריה חושלא ותפיס להו וקא טעין טובא. אמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן, דמיגו דאי בעי אמר לקוחין הן בידי כי אמר דהכי והכי אכלי מהימן. ודוקא עד כדי דמיהן [ותו] לא. והאמר ריש לקיש הגודרות אין להן חזקה. שאני עיזי דמסירן לרועה. והאיכא צפרא ופניא דשבקי להו בלא שומר, בצפרא דאזלי מבית בעלים לבית הרועה, ובפניא דשבקי להו שומר באורחא ואזלן מנפשייהו לבית בעלים. ופרקינן נהרדעא אתרא דשכיחי טיעי ואמטול הכי אית להו חזקה.

וש"מ דכל היכא דיכיל למטען אמאי דתפוס לקוח הוא בידי, כי אמר דהכי והכי אית לי גבי מאריה מהימן. אי ניחא ליה למאריה למיתב ליה מאי דטעין ושקיל דידיה מוטב, ואי לא דינא הוא דנקיט ליה לההוא מדעם דתפיס בחובו. ודוקא עד כדי דמיו. וכיון דמשום מגו הוא דמהימן, ממילא שמעת דלא מחייב לאשתבועי אלא שבועת הסת, דהא אי טעין לקוח היא בידי משתבע הסת ומיפטר. ולא דמי לנשבועין ונוטלין. דאלו התם לאו משום מגו כי האי גונא הוא דמשתבע ושקיל, אלא לאפוקי מרשותא דחבריה קא אתי. ואלו הכא לאו לאפוקי מרשותא דחבריה קאתי, דהא אלו בעי מארי הני עיזי למשבקינהו גבי מארי חושלא לא הוה מחייבין ליה למיתב ליה מידי מדיליה. ואשתכח דכי קא משתבע מארי חושלא, לאו לאפוקי מרשותא דחבריה קא משתבע אלא לאפרועי ממאי דאיכא תותי ידיה קא משתבע, ומארי עיזי הוא דקאתי לסלוקיה בזוזי, הילכך משתבע היסת ומיפטר. ואי בעי מריהו לסלוקיה בזוזי מסליק ליה, ואי לא נקיט מאי דנקיט. ודוקא בעיזי דמסירן לרועה ולא שבקי להו בלא שומר. אבל במידי דשבקי ליה למיזלי לחודיה אפילו חדא שעתא, לא מצי טעין לקוח הוא בידי. הילכך כי אמר דהכי והכי אית לי גבי מאריה נמי לא מהימן.

ושמעין מהאי עובדא דאמרינן מגו אפילו מטענה דיכיל בעל דין לאכחושה בטענת בריא, ולא אמרינן שקורי קא משקר והאי דלא טעין לה לאידך טענה אחריתי משום דידע ביה בעל דין דמשקר ואין אדם מעיז פניו בפני בעל דין. דהא הכא דאי טעין לקוחין הן בידי ידע ביה מארי עיזי דמשקר, וכי טעין דהכי והכי אכלי מחושלאי לא ידע ביה מארי עיזי אי משקר ואי לא, ואפילו הכי אמרינן מיגו מטענת לקוחין דיידע בה מארי זוזי דשיקרא היא לטענת אכילה דלא ידע בה דשיקרא היא.

עליות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף לו עמוד א

אמר אבוה דשמואל יכול לטעון עד כדי דמיהן. אף על גב דאיכא חוצפה טפי אם יטעון לקוחים הם בידי, שזה יודע שלא מכרו לו, והשתא דקא טעין שאכלו חושלא כך וכך, ואין הבעלים יודעים אם אומר אמת אם לא, אפ"ה אמרי' בה מיגו²⁵⁵. דבכה"ג אם יודע בעצמו שטוען שקר, חוצפה הוא, שבא להוציא ממון מחברו בלא ראי', וחושדין אותו שטוען שקר. כך קבלנו משם הראב"ד ז"ל.

חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף לו עמוד א

יכול לטעון עד כדי דמיהם, פי' מורי נר"ו עד כדי דמיהם אם בא לגבות מהבעלים אבל אם רצה לתפוס בהם ביותר מכדי דמיהם שאומר שהזיקו לו אין הבעלים מוציאין מידו דהא אית ליה מיגו שיכול לטעון שהם שלו לגמרי, והכא אורחא דמילתא נקט דמסתמא לא טעין יותר מכדי דמיהם, ודעת הגאונים ז"ל שנאמן בשבועה בנקיטת חפץ וכי הוא מן הנשבעים ונוטלין, ולא נהירא מהאי טעמא דכיון דאי טעין לקוח הוא בידי היה נאמן בהיסת אמאי לא מהימן בהיסת דהא מחמת תפיסתו ומיגו שלו הוא תופס וגובה ואין לו רשות לגבות אלא ממה שתופס ואם נאבד או נאנס אזדא, אבל דינם אמת משום דהוה ליה מיגו ממעיז לשאינו מעיז ובעי שבועה חמורה כשם שאמרה תורה במודה במקצת דמשום דכופר בכל מעיז ומודה במקצת אינו מעיז אינו נאמן במיגו אלא בשבועה, אבל מלוה על המשכון שאומר כך וכך יש לי עליו ואית ליה מיגו דלקוח הוא בידו כיון דמעיז ומעיז הוא אין לו עליו אלא היסת ושלא כדברי הרמב"ם (פי"ג מלוה ולוה ה"ג). שאני עיזי דמסירי לרועה. יש מפרשים שאני עיזי המסורים לרועה כגון אלו אבל סתם עזים אין אומרים שהן מסורין לרועה, ויש מפרשים שאני עיזים דמסתמא מסירי לרועה וכן מוכיח הלשון יותר.

חדושי הר"ן מסכת בבא בתרא דף לו עמוד א

יכול לטעון עד כדי דמיהן - פי' עד כדי דמיהן לאו דוק' דה"ה ליותר מכדי דמיהן, דמצי לעכובינהו גביה עד שיפרענו, מגו דמצי אמ' לקוחין הן בידי, אלא דאורחא דמילת' נקט, דלמה יטעון יותר מכדי דמיהן, וכי קאמרי' דיכול לטעון עד כדי דמיהן, דוק' בשבועת נקיטת חפץ, משו' דהאי מגו לאו מגו גמור הוא, שהרי כי אמ' השת' דאכלי חושלא אינו מעיז ואלו אמ' לקוחי' הן בידי היה צריך להעיז, וממעיז לשאינו מעיז לא אמרי' מיגו לאיפטורי משבועה, והיינו טעמיה דרבה דאמ' מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז, כלומ' דמשום הכי לא פטרי' ליה במיגו דאי בעי

כפר בכולי', משום דהוי האי מיגו ממעיז לשאינו מעיז, וכמו שכתבתיה בריש בבא מציעא בס"ד, ולפי' הסכימו כאן כל בעלי הוראה ז"ל שאינו נוטל אלא בשבועה, וכן כת' הרמב"ם ז"ל בפ"י מה' טוען ונטען, אבל במלוה על המשכון שהוא נאמן עד כדי דמיו במיגו דלקוח הוא שנחלקו אם צריך לישבע או לא, משום דמיגו דידיה שוה ממעיז לשאינו מעיז, וכבר כתבתי כל עקרי הדברים בפרק כל הנשבעין בס"ד.

נימוקי יוסף מסכת בבא בתרא דף יט עמוד א

[יכול לטעון עד כדי דמיהן. של עיזין] ויהיה נאמן בשבועה בנקיטת חפץ ואף על גב דאיכא מגו דמצי אמר לקוחין הם בידי מ"מ לאו מגו גמור הוא שהרי השתא כשאמר דאכלי לחושלי אינו מעיז ואילו אמר לקוחין הם בידי הוי מעיז וממעיז לשאינו מעיז לא אמרינן מגו לאיפטורי משבועה [והיינו טעמא דרבה גבי מודה מקצת לא פטרינן ליה משבועה מגו דאי בעי כפר בכל כדאמרינן חזקה אין אדם מעיז וכו'] ולפיכך הסכימו כאן כל בעלי הוראה ז"ל שאינו נוטל אלא בשבועה וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפרק עשירי מהלכות טוען ונטען]:

שאני עיזי דמסירן לרועה. ואין אדם יכול להחזיק בהם וכיון דהוו ברשותיה דהאי היה יכול לטעון לקוחות הן בידי והוי חזקה הילכך כי טעין עד כדי דמיהן נאמן:

צפרא ופניא. בבוקר הולכות יחידות עד בית הרועה ובערב עד בית הבעלים [ואז היה יכול להחזיק בהן בתורת גזלה]:

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ג עמוד א

דאמר רבה: מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע - חזקה, אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והאי בכוליה בעי דנכפריה, והא דלא כפריה - משום דאין אדם מעיז פניו,

תוספות מסכת בבא מציעא דף ג עמוד א ד"ה מפני מה

מפני מה אמרה תורה כו' - פי' יהא נאמן במגו דאי בעי כופר הכל או נילף מהכא דלא נימא מגו בעלמא ומשני דאין זה מגו דאין אדם מעיז פניו לכפור הכל הואיל וחבירו מכיר בשקרו אבל במקום שיכול להעיז כגון בבנו ואמר מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס נאמן במגו דאי בעי כפר הכל כדאיתא פ"ב דכתובות (דף יח. ושם) ובפרק שבועת הדיינים (שבועות דף מב.)

רש"י מסכת בבא קמא דף קז עמוד א ד"ה כדרבה דאמר

כדרבה דאמר רבה - אין אדם מעיז פניו בפני זה שעושה לו טובה הלכך היכא דכפר הכל פטור משבועה דאי לאו קושטא בהדיה לא הוה מצי למכפר ביה והיכא דמודה מקצת בכולה בעי למכפריה והא דלא כפריה משום דאין אדם מעיז.

רש"י מסכת בבא קמא דף קז עמוד א ד"ה אבל בפקדון

אבל בפקדון - דאין כאן טובה.

תוספות מסכת בבא קמא דף קז עמוד א ד"ה עירוב פרשיות

וההיא דח"ה (ב"ב דף לו.) גבי הנהו עיזי דאכלי חושלי בנהרדעא דיכול לטעון עד כדי דמיהם במגו שיכול לומר לקוחים הן בידי ובפ"ב דכתובות (דף יח) גבי שדה זה של אביך היה ולקחתיו ממנו דאפילו טענו הבן שהיה של אביו אלא שאין לו עדים מהימן לומר לקחתיו במגו שיכול לומר לא היה של אביך מעולם אף על גב דבהאי ידע ובהאי לא ידע לא דמי למידי דכפירה דלכפור ודאי אינו מעיז במידי דידע ביה חבריה והנהו דהתם לאו מידי דכפירה נינהו

תוספות מסכת בבא בתרא דף נב עמוד ב ד"ה דברים העשויין

ואין לומר נמי דלאו הוא מיגו טוען ברצון השאלתי לך לפי שאותו יודע בו שהוא משקר דהא לעיל (דף לא.) אמר דנאמן לומר של אבותי הוא שלקחתי מאבותיך במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתיה אף על פי שהוא יודע דלאו מיניה זבנה וכן בפרק שני דכתובות (דף טו:) וע"ש בתוס' ד"ה ומודה) תנן דנאמן לומר שדה זו של אביך היתה ולקחתיה הימנו במיגו דאי בעי אמר לא היתה של אביך מעולם אף על פי שהבן יודע שהיתה של אביו ומהנהו עזי דאכלי חושלי בנהרדעא לעיל (דף לו.) אין ראיה דאיכא למימר כגון שמכחישו ואומר שלא אכלו כל כך דהשתא הוי מיגו טוב

יד רמ"ה מסכת בבא בתרא דף קכח עמוד ב

ונהי דאהני ליה מיגו למפטריה מממון אבל משבועה לא מהני, ולא אמרינן מיגו לאפטוריה משבועה. דא"כ מודה במקצת דאמר רחמנא ישבע היכי משכחת לה, לימא מיגו דיכיל למימר אין לך בידי כלום פטור כי מודי במקצת נמי פטור. וכי תימא שאני התם דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו ובעל כרחיה מודי, אבל הכא דאיכא עדים דמסייעי ליה מעיז ואיכא מגו. ה"נ כיון דאיכא שטרא דמסייע ליה למלוה דאמרינן ליה שטרך בידי מאי בעי, על כרחיה מודי בפרוטה ודינא הוא דלא להני האי מיגו למפטריה משבועה. ועוד דעל כרחיך אפילו היכא דאיכא מיגו לא מהני מיגו לאפטורי משבועה,

רמב"ם הלכות שלוחין ושותפין פרק ט הלכה ד

אף על פי שאין שם עדים שזה אריסו או שותפו אלא הוא מודה מפי עצמו ואמר שותפו או אריסו או בן ביתו אני אבל לא גזלתי כלום הרי זה נשבע בנקיטת חפץ שאין אומרים מיגו לפוטרו שבועה אלא לפוטרו ממון, איזהו בן הבית שיש לו להשביע בטענת ספק זה שמכניס פועלים ומוציא פועלים ומכניס לו פירות ומוציא לו פירות אבל בן הבית שאינו נושא ונותן אלא נכנס ברגלו ויוצא בלבד אינו יכול להשביע מספק, וכן אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים אין היתומים משביעין אותו בטענת ספק, וכן האשה שלא נעשת אפוטרופא בחיי בעלה ולא נשאה ולא נתנה לאחר קבורת בעלה אין משביעין אותה מספק, וכן אם נשאה ונתנה בין מיתה וקבורה אין משביעין על זה שנשתמש בין מיתה לקבורה שאם אתה אומר שתשבע על זה לא תמכור לקבורה ונמצא המת מתנוול.

רמב"ם הלכות שכירות פרק ב הלכה ח

כדרך שתקנו חכמים משיכה בלקוחות כך תקנו משיכה בשומרין, האומר לחבירו שמור לי זה ואמר לו הנח לפני הרי זה ש"ח, אמר לו הנח לפניך או הנח סתם או שאמר לו הרי הבית לפניך אינו לא ש"ח ולא שומר שכר ואינו חייב שבועה כלל אבל ה מחרים על מי שלקח הפקדון שלו ולא יחזירו לבעליו וכן כל כיוצא בזה, * אחד המפקיד או המשאיל או המשכיר את חבירו בעדים או שלא בעדים דין אחד יש להן כיון שהודה זה מפי עצמו ששמר לו או ששאל ממנו הרי זה נשבע שבועת השומרין שאין אומרים מיגו לפוטרו משבועה אלא לפוטרו מלשלם, אפילו היה הדבר השאול או המופקד או המושכר שזה פרוטה הרי זה השומר נשבע עליו * ואין אחד מן השומרים ו צריך להודייה במקצת.

מגיד משנה הלכות שכירות פרק ב הלכה ח

אבל מה שכתב רבינו שאין אומרים מיגו לפוטרו משבועה. והכוונה בשום מקום בעולם אין מיגו פוטר משבועה. זה דעת ר"ח ז"ל והרב אבן מיגש ז"ל וזה דעת רבינו מאיר הלוי ז"ל. אבל יש מהמפרשים ז"ל שנחלק עליהן ואומרים שבמקומות אחרים חוץ משבועת השומרין אמרינן מיגו לאפטורי משבועה והדברים עתיקים:

עליות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף קכח עמוד ב

וכן הא דאמר בעלמא²⁸⁵ [חזקה] אין אדם מעיז פניו בפני ב"ח, לאו למימרא שאם היינו מחייבין מודה במקצת בתשלומין, שלא הי' מעיז פניו וכופר הכל כדי שנפטרנו ממון, אלא דקאמרי' חזקה לא יעזי אלא כדי להפטר משבועה ונוח לו שישבע ולא יעזי²⁸⁶. תדע, דאמרי' בענין²⁸⁷ הנהו עיזי דאכלי חושלי בנהרדעאי, יכול לטעון עד כדי דמיהן מתוך שיכול לטעון לקוחין הם בידי, ולא אמרי' כיון שחבירו יודע בו שהוא משקר, ולפי' טוען שאכלו חושלי, שאין חבירו יודע אם אכלוהו אם לאו²⁸⁸. דהא ודאי אדם מעיז פניו כדי להרויח ממון שהוא בא לטעון ולזכות בו.

קצות החושן סימן פב ס"ק יד

(יד) מגו דהעזה לא אמרינן. אמנם דוקא לענין שבועה וכדרבה (ב"מ ג, א) מפני מה אמרה תורה מודה מקצת ישבע חזקה אין אדם מעיז, אבל גבי ממון אמרינן מגו דהעזה וכמו שהוכיחו התוס' (ב"ק קז, א ד"ה עירוב) מהא דתנן שדה זו של אביך ולקחתיה ממנו דנאמן והוא במגו דלהד"מ, אף על גב דהשתא אינו מעיז ואם יאמר להד"מ הבן יכיר בשקרו. עוד הוכיחו פוסקים מהא דאמרינן (ב"ב לו, א) בהני עיזי דאכלי חושלי דנאמן במגו דלקוח ואף על גב דהוי מגו דהעזה. והנה בר"ן פרק כל הנשבעין (שבועות כו, ב בדפי הרי"ף ע"ש) [כתב] הטעם משום דטפי אמרינן מגו לממון ומשו"ה [אמרינן] אפילו מגו דהעזה אבל לשבועה מחמירין ולא אמרינן מגו דהעזה ע"ש בסוגיא דשכיר נשבע ונוטל, אבל קשיא לפי מ"ש הרא"ש על הרמב"ם (פ"ב משכירות ה"ח) שסובר דלא אמרינן מגו לאפטורי משבועה, וטען הרא"ש מאי שנא שבועה מממון דהא גם שבועה אתי לכלל ממון עיין ברא"ש פרק כל הנשבעין (שם סי' ג'), וא"כ ה"נ לענין מגו דהעזה למה נחלק בין ממון לשבועה הא גם שבועה אתי לכלל ממון.

ונראה לפי מ"ש הרשב"א בתשובה ח"ב סימן (רפ"ג) [רע"ג] ז"ל, ואף על פי שיש לבעל דין לחלוק על טעם זה ולומר דאין כאן מגו משום דטענה זו יפה לו יותר דאין כאן מי שיכחישנו עליה ויכול להעיז פניו, משא"כ בטוען מינך זבינתיה דאין אדם מעיז פניו בפני מי שיודע האמת כמוהו וכו', מ"מ כל שבא להחזיק בדבר הידוע לחבירו אם אתה חושדו דשלא

כדין בא להחזיק בו, כל שמעו פניו בכך יעו ויעו בכל טענה ואף בטענת מינך זבינתיה, ע"ש שהביא ראייה מהני עידי דאכלי חושלי וע"ש. ולפ"ז ניחא דגבי ממון לעולם אמרינן מגו דהעזה, דאם אתה חושדו בכך לגזול אף לא ישוב מפני כל אם חשוד הוא להחזיק שלא כדין וכמ"ש הרשב"א, משא"כ גבי שבועה דאנן קי"ל מגו דחשיד אממונא חשוד שבועתא וכמ"ש בשו"ע בסימן צ"ב (סעיף ג') ואינו אלא משום ספק מלוה ישנה או אשתמוטי, וא"כ אינו חשוד להחזיק שלא כדין אלא שצריך לכפור לו השתא או משום אשתמוטי או משום ספק מלוה ישנה עד שיזכור, ואם לא יזכור שהוא בודאי חייב לו מלוה ישנה לא יחזיק מספק וכמ"ש תוס' בפ"ק דמציעא (ו, א ד"ה ממון) ע"ש, א"כ כיון דהוא בחזקת כשר גם הוא אינו יכול להעיז, אבל לממון אם אתה חושדו דשלא כדין בא להחזיק ולגזול חבירו גם הוא לא ישוב מפני כל ומצחו נחושה להעיז.

ועיין בתוס' פרק הגוזל עצים (ב"ק) דף ק"ז (ע"א) ד"ה עירוב פרשיות שכתבו ז"ל, ונראה כפירוש ריב"א דמפרש כי כתיב כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב והלכך בפקדון נמי לא מוקמינן לה אלא בטענה דשייכא במלוה דהיינו בכפירה והודאה אבל טענת נאנסו לא, והכי קאמר מאי שנא טענה דשייכא במלוה מטענת נאנסו, ומסיק כדרכה וגבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי כלומר בטענה השייכא במלוה כגון כפירה והודאה דאין אדם מעיז פניו לכפור במידי דידע ביה חבריה, אבל בפקדון כלומר טענה השייכא בפקדון כגון נאנסו דלא ידע ביה חבירו מעיז ומעיז ומחייב בלא הודאה, דאם כופר הכל היה פטור, מודה מקצת נמי יפטור במגו דאי בעי כפר הכל וכו', והשתא ניחא האי דכל הנשבעין דקאמר מתוך שיכול לומר להד"מ יכול לומר [נאנסו אף על גב דאין זה מגו לגמרי דהאי חשוד העזה והאי לא חשוד דבהאי ידע ובהאי לא ידע], מ"מ מדמה ליה למגו דלעיל דההוא נמי לאו מגו הוא דניחא ליה למימר טפי שכרתיך ונתתי לך שכרך דחושבו טועה משום דטרוד בפועלים וכו', והאי דחזקת הבתים גבי הני עידי דאכלי חושלא וכו' ובפ"ב דכתובות גבי שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו וכו' אף על גב דבהאי ידע ובהאי לא ידע, לא דמי למידי דכפירה דלכפור ודאי אינו מעיז במידי דידע ביה חבריה והנהו דהתם לאו מידי דכפירה נינהו עכ"ל. ודבריהם סתומין מאוד במ"ש דהני דהתם לאו מידי דכפירה נינהו ואין לדברים אלו ביאור כלל, וכבר נתחבטו בדבריהם כל האחרונים ז"ל ופירשו בהו פירושים מתחלפים עיין מ"ש ש"ך בכללי מגו (אות ו') בביאור דבריהם ובפני יהושע בחידושי שם וגם בתומים (קיצור כללי מגו אות ע"ב) מאריך בזה, ואפשר להעמיס דברינו הנ"ל בכוונת דבריהם.

ומפי אחי החכם השלם מוהר"ר יהודה כהן ש"ן שמעתי שאמר שכולם לא ירדו בזה לאמיתת כוונתם והכי פירושו, דהתוס' אין מחלקין בין ממון לשבועה בענין מגו דהעזה, אבל הם מחלקים דהיא שיצטרך לכפור יותר ממה שהוא כופר עתה וגם יצטרך להעיז כמו בכל מודה מקצת דמלוה דאינו נאמן במגו דכופר הכל משום שיצטרך לכפור יותר וגם יצטרך להעיז דכופר הכל חשיב מעיז, בכה"ג לא חשיב מגו, וזו שכתבו דאין אדם מעיז פניו לכפור במידי דידע ביה חבריה, אבל בהעדר אחת מהן כלומר אפילו יצטרך לכפור יותר אלא שלא יצטרך להעיז כמו בפקדון אילו כופר הכל היה פטור גם מודה מקצת יפטור במגו דאי בעי אמר הכל נאנס, ואף שהיה צריך לכפור יותר כיון דאינו מעיז באותה כפירה שפיר הוי מגו, וכן היכא דבטענה אחרת היה מעיז אלא שלא היה כופר יותר ממה שהוא כופר עכשיו, ג"כ הויא מגו כהני דכל הנשבעין ועידי דאכלי חושלי ושדה זו של אביך היתה דאע"ג דיצטרך להעיז בטענה האחרת כיון דלא יצטרך לכפור יותר, וזו שכתבו דהני דהתם לא דמי למידי דכפירה, דלכפור ודאי אינו מעיז במידי דידע ביה חבריה והנהו דהתם לא מידי דכפירה נינהו כלומר שלא יצטרך לכפור יותר ממה שכופר עתה ובכה"ג מעיז ושפיר הוי מגו. וכן מצינו בחידושי הרשב"א בפרק כל הנשבעין (מה, ב) שעמד שם על האי דשכרו שלא בעדים דמהימן במגו דלא שכרתיך מעולם והרי טענה זו חשיבה ליה טפי שאינו מעיז משום דתלינן בטירדא דפועלים וכתב ז"ל, ודבר זה שאלתי למורי הר"ר יונה ז"ל והשיב דכיון דאפילו בטענת פרעתיך יש בו העזה שלא פרע ואומר שפרעו, אם רצה לשקר גם הוא היה טוען שלא שכרו אף על פי שיש בטענה זו העזה מזו, וכן מצאתי אח"כ בתוס' דבין כך ובין כך כופר בכל שיש בו העזה עכ"ל, וקרוב שהרשב"א נתכוין לדברי התוס' הנ"ל. ובזה ניחא נמי מה שכתבו התוס' שם בסה"ד למאן דסובר דבעי שלש פרות ז"ל, ואין להקשות יהא נאמן במגו דאי בעי אמר להד"מ נמי אהיא דנאנסו, ד[ברי]ש כל הנשבעין משני לה דאפקיד ליה בשטר, והקשה מוהרש"א דהא הוי מגו דהעזה, ולפ"ז לא קשה מידי משום דכל דאינו כופר יותר ממה שכופר עתה אפילו אי היה מעיז הוי מגו זזה ברור, עכ"ד אחי מוהר"ר נר"ו ודבריו ברורים ואמתיים:

קובץ שעורים חלק ב סימן ג

ד) ונראה בביאור שני התירוצים שבר"ן דדין מגו יש לפרשו בשני אופנים: א) דהוא אנו סהדי שאומר אמת דמ"ל לשקר דהיה יכול לטעון טענה טובה מזו ולפי הטעם הזה כתב הר"ן דהכא דהוי מגו לחצי טענה אין כאן הוכחה שטענתו אמת וע"כ לא מהימן כלל. ב) י"ל דאינו מטעם אנו סהדי אלא שהוא דין נאמנות דבכח הנאמנות שיש לו לטעון טענה אחרת נאמן גם על טענה זאת שהוא טוען וע"כ לא איכפת לן מה שהוא לחצי טענה דמ"מ יש לו כח נאמנות על חצי הטענה ולזה תירץ דכיון דחידוש הוא אין לך בו אלא חידושו ולא מהימן אלא בטענה זו עצמה ולא בטענה אחרת מחמתה.

קובץ שעורים חלק ב סימן ג

כב) ובזה אפשר לבאר מה שמצינו במגו דהעזה דלא מהני לאיפטורי משבועה כדאמר רבה לענין מודה במקצת. ומ"מ מהני לאיפטורי מממון כמ"ש הראשונים מהנהו עיזי דאכלי חושלי מגו דיכול לומר לקוח הוא בידו יכול לטעון עד כדי דמיהן. ולכאורה אינו מובן החילוק מה בין שבועה לממון.

כג) אמנם לפי הנ"ל נראה דבמגו דהעזה ליכא גריעותא אלא בהוכחה והבירור דאפשר שהוא רוצה לשקר ואינו יכול להעיז אבל כח הנאמנות שיש בידן מגו איכא גם במגו דהעזה דמ"מ אם היה טוען היה נאמן ולאפטורי מממון סגי בדין נאמנות גרידא, אבל לאיפטורי משבועה צריך לטעמא דאן סהדי שיהא בירור במקום שבועה שהיא מבררת.

עליות דרבינו יונה מסכת בבא בתרא דף לג עמוד א

כי אמינא זוזי יתירי הוו לי גביה מהימנא. פי' גם לאחר שיאכל הפירות צריך לפטור עצמו במגו, דאי בעי אמר לקוחה היא בידי, ואלמלא מגו הי' נשבע גם לאחר אכילת הפירות, ואף על פי שהיה השטר בידו, וש"מ לענין הא דאמר הבא לפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, אם נטל שלא בשבועה נמי מחייבין אותו לישבע ומשמתינן לי' עד שישבע, ולפי' הוצרך לומר מיגו דאי בעינא למימר לקוחה היא בידי, מהימנא לפטור עצמו מן השבועה, שהמשיב אבידה פטור מן השבועה. ואף על פי שאמ' שהבא לפרע מנכסי יתומים אף על פי שגבה מחייבין אותו לישבע, מיהו אי לא בעי לישבע לא נחתינן לנכסי, אלא דחויב שבועה יש עליו ומשמתינן לי' עד דאשתבע, כדן מי שהוא חייב להשבע שבועת היסת, וכ"כ רב אלפסי ז"ל בהלכות שבועות¹⁶⁵, ואי קשיא לן, הא דאמר רבה בר שרשום אי מהדרנא לי' לארעא ואמרנא אית לי' זוזי, אמור רבנן הבא לפרע מנכסי יתומים כו', והלא יכול היה לתבוע היתומים בשטר שבידו בב"ד ולהחזיר הקרקע, והוא נאמן על תביעת הממון מיגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי, ומדקאמר רבה בר שרשום אי אהדרינהו לי' לארעא, וקאמר נמי אוכלה שיעור זוזי כו', משמע שלא הי' נאמן על תביעת חובו עד שיאכל פירות כשיעור מעותיו¹⁶⁶. לא קשיא, דודאי כל זמן שלא אכל פירות כשיעור מעותיו לא הי' נאמן במגו, להוציא ממון, דמגו להוציא לא אמרינן. והאי נמי אף על פי שיש שטר בידו, כיון שאין דינו לטול מן היתומים בלא שבועה אם באת לומר שיטול שלא בשבועה במגו, ה"ל מיגו לאפוקי ממונא¹⁶⁷. ברם נ"ל שאין ללמוד מכאן דלא אמרינן מגו לאפוקי ממונא, דהא א"ל לכך לא הי' נאמן רבה ב"ש מקמי דאכל ארעא שיעור זוזי להפרע (אלא) [בלא] שבועה במיגו. דלא אמרינן מגו זה, ליטול בלא שבועה, אף על פי שהוא משיב אבידה, כיון שחייב לישבע וליטול אם אין שם מיגו. וכן הסכימו הגאונים ז"ל, במלוה על המשכון שהוא נשבע ונטל, אף על פי שאין שם עדים שהמשכון בידו, ואי בעי אמר להד"ם, והוא משיב אבידה ומודה שיש משכון בידו שהוא שוה מנה, וטוען שיש עליו חמישים, אפ"ה כיון שבא ליטול יושבע¹⁶⁸, ולפי' היה רוצה רבה ב"ש להמתין עד לאחר אכילת הפירות, דכיון שכבר נטל, היה פטור משבועה, כיון שהוא משיב אבידה. ועוד, אי הוה מהדר ליה רבה ב"ש לארעא כל זמן שלא אכל פירות, והיה טוען דאית לי' זוזי [גבי] יתמי אין כאן מגו כלל, שלא מצינו תורת מיגו אלא במי שבא לזכות בממון מתוך שהיה יכול לזכות באותו ממון עצמו בטענה אחרת, וכיון שהיה מודה רבה בר שרשום שהקרקע הזו של יתומים, כבר הוה מוחזק ועומד בחזקתם, וכשהיה תובע אותם מעות אין להאמינו בתביעת הממון מתוך שהי' יכול לטעון על הקרקע ולומר שהוא לקוחה בידו. ולא דמיא להא דאמרי' גבי הנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעי¹⁶⁹, דאמרינן, יכול לטעון עד כדי דמיהן, דהתם עיזי גופייהו היה תופס בדין, והיה נאמן בהם לעכב בתורת משכון, מתוך שהי' יכול לעכבם ולטעון שלי הם, מה שאין לומר כן בעובדא דרבה ב"ש, דלא שייך למימר שיודה שהקרקע של יתומים ויחזיק בו למשכון בשביל זוזי יתירי שהיה תובע מתוך שהיה יכול לומר שהי' לקוחה בידו, שא"א לומר כן, דקרקע בחזקת בעליה עומדת ואין בה תפיסה בתורת משכון. והיכא דנחית לארעא [ג' שנים] בתורת משכון, אלא שאין שם עדים דבתורת משכונה בא לידו, והוא טוען עוד יש לי להחזיק בה בתורת משכונה ד' או ה' שנים, ואין שטר בידו, נ"ל שהוא נאמן, דמתוך שיכול לומר לקוחה היא בידי, יכול לטעון שהמשכונה בידו לד' או לה' שנים. וראי' לזה, מהא דאמר פ' המקבל¹⁷⁰ מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש, א"ל אחוי שטרך, א"ל אירכס אר"י מלוה נאמן במיגו דאי בעי אמר לקוחה היא בידי, שמעינן מינה דלא הוי מיגו לאפוקי ממונא, כיון שכבר זכה בקרקע לפי טענתו משעה שירד בה והחזיק בה לה' שנים בחזקה דנעל גדר ופרך כ"ש, וע"כ לא פליגי עליה דרב זביד ורב עיורא, אלא משום דריע טענתו, ולא אמרי' בה מיגו, דשטר כיון דלגוביינא קאי מיזהר זהיר בה ומיכבש הוא דכביש לי', אבל היכא דהלוהו על הקרקע בלא שטר, דליכא ריעותא בטענתו, המלוה נאמן במגו, אבל ודאי אם הוא מודה לחברו שלא משכן השדה אצלו אלא ג"ש, וטעין דאית לי' זוזי יתירי גבי', אינו נאמן להוציא ממון, אף על פי שיש כאן מגו, דודאי בכה"ג מיגו לאפוקי ממונא הוא. ול"ד לעובדא דהנהו עיזי דאכלו חושלא בנהרדעאי דאמרי' יכול לטעון עד כדי דמיהן, ולא חשבינן להו מיגו לאפוקי ממונא. דשאני התם, דהוי תפיס להו לעיזי במשכון, אף על פי שאין לו עליהם שום זכות, אלא כדן שעבוד שיש לו על שאר נכסיו, אבל קרקע אין בו דין תפיסה דברשות בעליו הוא¹⁷¹.

חדושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף קנד עמוד ב

או שמכרתיה לך ולא נתת לי דמים. וקשיא לי כי לא נתן דמים מה בכך לגבי גופה של שדה הא אין הדמים אלא חוב בעלמא, וי"ל דאין הכי נמי ואנן הכי קאמרינן דלמ"ד מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו מתוך שיכול לומר מזויף הוא ותחזור לו שדהו, נאמן לגבי דמי השדה שלא פרעם לו, דאע"ג דלא אמרינן מיגו מדבר לדבר, שאני הכא שהשדה ודמיו כדבר אחד הם, והוה כההיא עזי דאכלי חושלא בנהרדעא (לעיל ל"ו א') שנאמן במיגו על העזים אף על פי שאין שיעבודו על גופן של עזים יותר משאר נכסים, דהתם משום דשן ורגל מועדין הם לשלם מן העלייה ממיטב הארץ כדאיתא בב"ק, אלא דכיון דחייבא מחמת גופן של עזים בא שהזיקו לו יכול לעשות בהן מיגו הכא נמי לא שנא, עוד י"ל והוא הנכון דהכא כשטוען שמכרה לו על מנת שיפרעהו בזמן ידוע ועבר הזמן ולא פרעו דנתבטל המכר לגמרי ואינו תובע דמים אלא שדהו וכן פירשו בתוספות.